

Recensent: H.J.Lammers

Yvonne Floor: ‘De oester compagnie, manisch-depressief en succesvol: bestaat dat?’ Uitgeverij AnkhHermes 2012, ISBN 97890 202 0537, ISBN e-book: 97890 202 0541. (Bipolaire stoornis/PO/1) Zie ook: www.ankhermes.nl

Soort boek / ziekte / stijl: Door middel van interviews opgeschreven ervaringen van bipolaire succesvolle mensen die gestigmatiseerd werden als zijnde psychiatrisch patiënt. Diepgaand, uitgebreid, becommentariërend, met duidelijk en goed gehanteerd taalgebruik geschreven. Het boek telt 224 pagina's.

Over de schrijfster: Yvonne Floor (1976) is journaliste, jurist, ex-headhunter en Engels letterkundige. Tijdens haar studietijd was ze stewardess en daarna juriste bij o.a. Amnesty International. Zij volgde in 2005 de opleiding journalistiek en vestigde zich in 2006 als free-lance journaliste, gespecialiseerd in interviews. Yvonne Floor heeft zelf een bipolaire stoornis waardoor ze besloot hierover meer te weten te willen komen. Ze ging in gesprek met professionele lotgenoten waarbij haar eigen ervaringen uitgangspunt waren. Zo wilde ze zich een beeld vormen over deze ziekte waarmee ze haar lezers wil informeren over hoe met deze ziekte geleefd wordt. Zie ook: www.yvonnefloor.nl, www.floorschrijft.nl.

Boekbespreking: Op de kaft staat: “Theodore Roosevelt sprak al de wijze woorden ‘*Man is not born to be an oyster*’”.

In de literatuur circuleren vele “grote” namen die, naar de huidige kennis van zaken, zouden hebben geleden aan bipolaire stoornissen. Om zo maar wat uitersten te noemen: F.D. Roosevelt, W. Churchill, Fl. Nightingale, Madame Curie, Goethe, Baudelaire, Marilyn Monroe. Maar Yvonne Floor refereert aan wetenschappers die het twijfelachtig vinden dat men een diagnose zou kunnen stellen op grond van een oeuvre, van een (auto)biografie van een niet meer in leven zijnd persoon.

Bij Manische-depressiviteit, of bipolaire stoornis (manisch versus depressief), of (heftige) stemmingswisselingen gaat het om het afwisselen van periodes van hyperactiviteit (kan bijv. overschatting van eigen capaciteiten meebrengen) met periodes van een diepe depressie (kan leiden tot opname, tot zelfdoding). De meest ernstige vorm wordt een type I bipolaire stoornis genoemd, de lichtere vorm type II. Er zijn zowel betreffende de manie als de depressie ontelbare varianten en gradaties. Een prototype van ‘de manisch-depressieve patiënt’ bestaat dan ook niet. Daardoor kost het stellen van een juiste diagnose veel tijd, soms jaren, zeker wanneer ook andere aandoeningen een rol spelen.

Behandeling van een bipolaire stoornis behoort tot het domein van de psychiatrie. In 1952 werd op initiatief van de American Psychiatric Association de Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders ontworpen dat een einde wilde maken aan de wereldwijde volkomen chaos op het gebied van definiëring van psychiatrische ziekten. Deze DSM is in de loop der jaren geëvolueerd en wordt vrijwel overal ter wereld als standaard gebruikt. Momenteel wordt gebruik gemaakt van DSM-IV.

Is eenmaal de juiste diagnose gesteld dan is een succesvolle behandeling om tot beheersing (“managen”) te komen goed mogelijk. Wel moeten dan medicijnen geslikt worden, meestal voor de rest van het leven. Het meest voorgeschreven geneesmiddel is lithium.

De bipolaire stoornis is erfelijk en komt veelal bij meerdere personen in een familie voor.

Over het algemeen is “men” zeer bevooroordeeld met betrekking tot psychiatrische aandoeningen. Dat leidt tot stigmatisering en discriminatie (het woord “gek” ligt voor in de mond). Vandaar dat mensen met een bipolaire stoornis zeer terughoudend zijn om hier openlijk voor uit te komen: het kan onvoorziene sociale (verlies van sociale contacten) en economische (vinden van of zelfs ontslag uit werk) consequenties hebben.

In 30 hoofdstukken heeft Yvonne Floor het resultaat van ruim dertig gesprekken/ interviews met ervaringsdeskundigen, personen die ondanks hun bipolaire stoornis een succesvolle carrière maakten en het resultaat van eigen onderzoek over stigmatisering neergeschreven. Een uitgebreide lijst van, in meerderheid Engelstalige literatuur (boeken en artikelen), completeert het boek.

Wat viel op: - Yvonne Floor voerde gesprekken met ruim 30 personen, voor de helft met name genoemde Amerikanen, 9 Nederlanders, verder Engelsen en een Nieuw Zeelandse. Alle personen zijn hoog, in merendeel academisch, opgeleid.

-Is het verstandig om over je bipolaire stoornis openlijk te praten? De mening hierover is zeer verdeeld: er zijn evenveel ‘ja’ als ‘nee’ adviezen. Opmerkelijk is dat in de Angel-Saksische landen (VS, Engeland, Australië, Nieuw Zeeland) de openheid veel groter is dan in Nederland: *“Wij zijn wat calvinistisch. Als je iets gênant vindt houd je daar je mond over”*(pag.181). Binnen de Angel-Saksische wereld wordt duidelijk nationaal campagne (net als voor kanker, HIV, diabetes, hart- en vaatziekten, enz.) gevoerd, om het taboe over psychische aandoeningen te doorbreken

-Duidelijk is dat, als men in loondienst werkt en een relatief hoog ziekteverzuim kent, dit een groot probleem vormt. De Amerikaanse geïnterviewden zijn óf verbonden aan een universiteit of een zorginstelling óf zijn als zelfstandige werkzaam. Een universiteit kent een andere, in zekere mate meer besloten omgeving dan het bedrijfsleven. Als zelfstandige is men vrij in organisatie en manier van werken. In het bedrijfsleven zwijgt men, houdt men zich op de achtergrond, men is gesloten: zoals de oester.

-Ook valt op dat bijna de helft van de ondervraagde ervaringsdeskundigen een creatieve achtergrond heeft: schilders, schrijvers, architecten, acteurs. In het verleden waren (vermoedelijk?) ook vele kunstenaars bipolair, om te noemen: Goethe, Byron, Beethoven, Rachmaninov.

-Medicatie is het voornaamste middel om tot “managing” van de stoornis te komen. De farmaceutische industrie speelt dan ook een grote rol bij de financiering van wetenschappelijk onderzoek op het gebied van de psychiatrie. Getracht wordt een inzicht te geven in de omvang van bipolariteit. Doordat de registratie nergens betrouwbaar is, zijn de statistieken bij voorbaat al onnauwkeurig en niet meer dan een populaire illustratie.

-Alle bevraagde ervaringsdeskundigen zijn hoog opgeleid en succesvol in carrières. Maar de bipolaire stoornis is toch niet alleen een elitaire aandoening

voor intellectuelen. Wat zijn dan de ervaringen van bouwvakkers, administratief en winkelpersoneel, personeel bij hulpdiensten, kortom uitvoerende mensen, mensen op de werkvloer die met deze stoornis te maken hebben. Kennen zij alleen maar Ziektewet, AWBZ, WAO/WIA, bijstand? Deze mensen vormen niet een onderwerp van dit boek.

In Nederland zal nog heel veel gedaan moeten worden aan het doorbreken van taboes en vooroordelen over psychiatrische ziekten. Uit de door Yvonne Floor beschreven ervaringen in het buitenland blijkt duidelijk dat psychiatrische ziekten behandelbaar zijn. Daarom zal dit boek een onontbeerlijke steun zijn bij het opzetten van noodzakelijke campagnes.

Citaten: Pag. 20 : “Ik schrik enorm van alle vooroordelen.- - op school, bij instanties, in werksituaties, en in de persoonlijke sfeer”.

Pag. 32 : “Je kunt een psychiatrische ziekte wel managen, maar niet genezen”.

Pag. 34 : “Een groot deel van het stigma wordt ook veroorzaakt door onwetendheid”.

Pag. 44 : “Wat adviseren de experts hun patiënten met betrekking tot openheid? Kun je met een bipolaire stoornis succesvol zijn? Die laatste vraag kan ik inmiddels bevestigen”.

Pag. 56 : “Uit onderzoek is gebleken dat bijna de helft van de journalisten die gespecialiseerd zijn in gezondheid er ernstige misvattingen op na houden met betrekking tot psychiatrische ziekten”.

Pag. 137 : “De medische wereld stigmatiseert nog behoorlijk zodra het over psychiatrische ziekten gaat”. (*uitspraak engelse neurochirurg*).

Pag. 196 : “Uit onderzoek blijkt dat deelname aan het arbeidsproces een heel belangrijke rol speelt in het gevoel van welzijn dat mensen hebben”.

Extra:

Vrij Nederland, jaargang 73, nr. 20, 19 mei 2012: “Iedereen gestoord? Psychiaters ruziën over hun bijbel. De DSM-5, de nieuwste versie van het Amerikaanse handboek dat ook onze psychische stoornissen definieert, ligt zwaar onder vuur”.

www.bol.com: Martin van Klooster; ‘Knap auteurswerk! De internationale zoektocht naar ervaringen met psychische problemen van Yvonne Floor is heel verhelderend. Dat je er ook wat mee kunt doen is uitermate stimulerend voor Nederland. Blij dat Yvonne Floor rond stigma/antistigma over de grens kijkt en ons informeert over ervaringen en inzichten elders. (...) En ze doet dat terecht ook over de grens van bipolariteit heen. Er zal best verschil zijn, maar het stigma/beeldmerk-opinie dat mensen uit de omgeving opplakken verschilt niet zoveel; of het nu gaat om manisch depressiviteit, schizofrenie, verslaving, borderline of welk van de 250 andere mogelijke diagnoses ook. Het stigma treft ook mensen die uit schaamte of verkeerde beeldvorming een beroep op hulp uitstellen of mijden. (...) Ik hoop dat veel mensen dit boek gaan lezen, vooral wie wat wil doen tegen stigmatisering van mensen en behandelingen in de geestelijke gezondheidszorg.’

